

Antonín Špelda

Rod hudebního skladatele a etnografa Jindřicha Jindřicha (1876 - 1967)

Patronátní škola v Klenčí byla nová, teprve před dvěma roky z gruntu přestavěná, měla první třídu v přízemí a druhou v podstřeší, obě veliké, světlé, jakých bylo toho času málo v okolí. Na jiných školách musil učitelský mládenec spát ve své třídě, ale v Klenčí měl nahoře, hned vedle druhé třídy svůj zvláštní pokojíček v podstřeší, a ten právě lákal sem mladé učitele a činil místo učitelské v Klenčí hledaným. Zdejšímu kantorovi Eisenhutovi hlásilo se plno učitelských mládenců, které tento pan školní principál podroboval dost přísné zkoušce. Proto, když se přišel představit i pomocník Alois Jindřich, prohlédl si Eisenhut jeho papíry. Viděl, že se narodil v Kasejovicích, absolvoval preparandu v Budějovicích, učil nějaký čas v Březnici, Kotouni, Katovicích, nikde se mu však nelíbilo, a tak se vydal o fériích na cestu za novým místem. Stavěl se jen v obcích s kostelem a dostal se až k nám na bavorské hranice. Valného dojmu na Eisenhuta neudělal. Kantor sám vzor pořádku, čistě oholen, učesan, černě oblečen a v lesklých kanonech – kdežto tenhle mladý člověk se mračí, málo mluví a vlasy má dlouhé, husté a tak nepořádně rozdrchané, až principála pohoršovaly.

Vrátil mu vysvědčení, už mu i chtěl říci že přichází pozdě, ale po zvyku dal mu přece otázku: „A jakpak s muzikou? Na co umějí?“

„Na housle“, zabručel málomluvný kandidát ...

Na zdi nad klavírem tu visely i stály opřeny housle, violy, obyčejná i d'amour se smyčci, kytara, flétna a asi dva klarinety. V koutě se nadouvala jako sloní matka s mládětem velká basa s violoncellem nebo bassetem, jak se violoncellu říkávalo. Pomocníkovi se zajiskřilo v očích, a když ho pan principál pobídl: „Vyberou si a zahrajou“, sáhl rovnou po housličkách neobyčejně ušlechtilého tvaru, oranžového nátěru a prohlížel je velmi pozorně.

„Guarnerky?“ optal se mládenec.

„Vidět, že jsou znalec“, radostně přisvědčil Eisenhut a hned vyzval mladého pomocníka:

„Tak si na ně zahrajou“. Ale nebylo třeba ani toho vyzvání. Jindřich se smyčcem lehounce dotkl strun, popotáhl kolík, brnkl si ještě jednou prstem na kobylku, nasadil housle na krk a počal hrát.

Pan principál sedí a hraje si se stříbrnou tabatěrkou. Otáčí ji v rukou, obrací, hlavou kývá, usmívá se, teď víčko otevřel, šňupek do prstů nabral. Ale k nosu ho nedonesl, nýbrž ve vzduchu držel, hlavu kupředu nakhýlil, ústa otevřel a poslouchal. To pomocník teprve přicházel do ohně, nestaral se o to kde je, kdo ho poslouchá, proč sem přišel, pouze struny cítil pod prsty a opýjel se přímo zvukem vzácných starých houslí. Principál sedí na židli jako zkamenělý, nehýbe se, snad ani nedýchá a jen poslouchá. Pomocník dohrál a oddychl si. Tu teprv probudil se Eisenhut, vyskočil a rozevřel náruč:

„Mladíku, vždyť oni jsou mistr, to je sem sám Pán Bůh posílá! Jenom oni a nikdo jiný nesmí místo dostat, i kdyby bylo milion žadatelů“, přísahal Eisenhut a slovu dostál na faře i u vikáře. Tak se sešli ve škole v Klenčí dva muži dobří jako děti, hudebníci daleko široko vyhlášení, kteří vychovali u nás celou řadu zpěváků i hudebníků.

Tak vylíčil spisovatel Jindřich Šimon Baar, klenečský rodák, příchod pana učitele Aloise Jindřicha, otce našeho národního umělce, skladatele a rodopisce Jindřicha Jindřicha, do Klenčí v poutavé románové kronice Paní komisarka. Alois Jindřich pocházel z Kasejovic v chudé blatenské krajině. Cosi z jejího potesknělého kouzla přinesl sebou do podhorského šumavského městečka Klenčí pod Čerchovem, jež se mu stalo druhým domovem. A cosi z této přírodní poezie blatenského kraje vešlo i do srdce Aloisova syna Jindřicha a spjalo se s jadrnou, rázovitou zpěvností chodského lidu v harmonickou jednotu.

Matriční záznamy nás spolehlivě vedou až k Aloisovu dědovi **Františku Jindřichovi**, krejčímu v Kasejovicích čp. 115, jenž žil v letech 1744 - 1794. Z jeho manželství s Annou roz. Matyášovou, dcerou kasejovického tkalce, vzešel syn **Jan Jindřich**, narozený v roce 1782. Také on byl povoláním krejčí a později se stal početvedoucím u kasejovické obce a žil v domku čp. 174 v Kasejovicích až do své smrti v roce 1849. Tento Jan Jindřich byl dvakrát ženat. Z prvního manželství se zrodily tři děti. Když první choť Janovi zemřela, oženil se v Kasejovicích podruhé, a to s Barborou Vitouškovou, dcerou koželuha Václava Vitouška. Toto manželství bylo požehnáno pěti dětmi. Syn Antonín se později stal v Horní

Cerekvi důchodním, Alois, narozený 7. 3. 1821 - o němž vypráví J. Š. Baar ve výše citovaném románu, byl učitelem a později také ředitelem kůru v Klenčí. Další Janův syn Karel se stal podobně jako Alois učitelem. Janova dcera jménem Josefa zemřela velmi záhy a poslední ze synů Čeněk (Vincenc), dlouhá léta učitel v Jílovém u Prahy, byl zasloužilým kulturním pracovníkem, jež dosáhl ve svém působišti obecné vážnosti.

Alois Jindřich (1821 - 1895) přišel do Klenčí jako učitelský mládenec patrně v roce 1845. Spisovatelka Božena Němcová žila v Domažlicích a ve Všerubech v třiletí 1845 - 1848, znala tedy nepochybně velmi dobře i klenečského podučitele, jak ostatně o spolehlivé prameny opřený Jindřich Šimon Baar několikrát v románu „Paní komisarka“ dokládá. V polovině padesátých let XIX. století se konečně učitelská existence Aloise Jindřicha natolik zpevnila, že se mohl oženit. Zvolil si za manželku komornou ze zámku v Koutě, Marii Bachmannovou (*1828, † 1866), dceru cestáře z Malých Veršedic. Z tohoto svazku vzešlo pět dětí. Nejstarší dcera Marie Hedvika (*1856 Klenčí, † 1935 Horažďovice) byla řeholní učitelkou hudby v řádovém učitelském ústavu v Ječné ulici v Praze a po téměř čtvrtstoletém pražském působení vyučovala hudbu v klášteře v Českých Budějovicích. Od roku 1926 žila na odpočinku v Horažďovicích.

I duhorozené dítě, syn Karel (*1859 Klenčí, † 1889 tamtéž) byl hudebně nadaný. Hrál rád v různých komorních seskupeních housle, byl i nadšeným divadelním ochotníkem. Po absolutoriu gymnázia v Praze vystudoval práva a dosáhl akademické hodnosti JUDr. Ovládal výborně několik jazyků (ruštinu, němčinu, francouzštinu, angličtinu) a přeložil do češtiny několik knih. Obětavě se staral i o svého nevlastního bratra Aloise (*1869, z druhého otcova manželství), kterému umožnil vystudovat učitelský ústav v Praze.

Třetí dítě - syn František (*1862 Hiršov, † 1903 Kokořín) byl povoláním zahradník. Působil v Trhanově, Doksanech, Kraslicích, Dubé, Rakovníku, poté krátce v rakouské Kremži, v Grünbergu u Kraslic, ve Weigelsdorfu, v Osvračíně, Šárce, na Mělníce, v Horních Beřkovicích, Jenčovicích a Cítově u Mělníka. Svůj pestrý život uzavřel na Kokoříně, kde pracoval jako zahradnický mistr od r. 1900 až do své smrti. I on hrál velmi pěkně na housle. Čtvrté dítě Aloise Jindřicha a Marie roz. Bachmannové - dcera Josefa zemřela ve čtyřech letech svého věku a poslední z dětí, syn Čeněk, zemřel r. 1866 současně se svou matkou při porodu na zákeřné onemocnění černými neštovicemi.

A tak učitel Alois Jindřich zůstal s třemi nedospělými dětmi osamocen. K jeho druhému sňatku došlo proto již necelé čtyři měsíce po smrti první choti, 12. července 1866. Za svou průvodkyni životem si tentokrát Alois Jindřich vyvolil Annu Klimovou, dceru učitele, narozenou 3. září 1835 v Červeném Dřevě na Šumavě (Rothenbaum). Byla tedy o 14 let mladší než manžel a hudebně velmi nadaná. Z tohoto druhého Aloisova manželského spojení vzešlo šest dětí: Barbora, Alois, Anna, Julie, Josefa a nejmladší Jindřich (foto) - budoucí skladatel a etnograf.

Barbora (*1867 Hiršov, † 1943 Lhota u Nýrska) jako nejstarší pomáhala matce v domácnosti. Byla velmi pilná i hudebně vzdělaná, ovládala hru na klavír, housle a violu a měla též hezký hlas. Po vykonání zkoušky z ručních prací v Praze (1885) působila v Praze jako industriální učitelka. Od roku 1889 učila v Postřekově, kde se spřátelila s malířem Jaroslavem Špillarem, upřímným přítelem rodiny Jindřichových. Ovládala dobře francouzštinu. Naučila se hrát na varhany a pomáhala tak otci v jeho funkci varhaníka a ředitele kůru v Klenčí. Později byla učitelkou ve Staněticích a Zahořanech. Dne 5. září 1900 se provdala za řídicího učitele Josefa Blaua. Blau je dodnes zdaleka nedoceněný znalec německého šumavského folklóru. Za svého života publikoval na 60 prací z tohoto oboru v Československu i Německu. Tyto studie mají velkou dokumentární

cenu. Za předmnichovské republiky byl Blau orientovaný na tehdejší sociální demokracii, vyhraněný anti-fašista, byl členem německého pěveckého spolku v Nýrsku (byl rodem Němec). Získal uznání a pocty různých vědeckých společností, byl v přátelských stycích s prof. Čeněkem Zíbrtem, Renatou Tyršovou, dr. Aug. Sedláčkem, klatovským dr. K. Hostašem, stýkal se i se spisovatelem J. Š. Baarem a do němčiny přeložil Baarův román „Jan Cimbura“. Psal do časopisu společnosti Chodsko, byl zakládajícím členem Baarovy společnosti. Pochován je ve Straubingu v Bavorsku. Národní umělec, hudební skladatel Jindřich Jindřich býval zvláště o prázdninách častým hostem u Blauových v Nýrsku až do smrti své sestry. Od Blaua získal také mnoho cenných informací o životě Chodů na obou stranách Šumavy.

Syn Alois (*1869 Hiršov, † 1948 Domažlice) si zvolil učitelské povolání. Bezmála dvě desetky let učil v Domažlicích na večerní škole pro učené, byl zakladatelem domažlického Sokola a plných čtyřicet let zpíval ve sboru Čerchovan. Ovládal dobře hru na varhany. Zpracoval také spolehlivou kroniku rodu Jindřichů. Z ní jsou čerpána i mnohá z dat, uvedených v této kapitole. Aloisův syn Jaromír Jindřich, výborný klavírista, po několik desetiletí kladně ovlivňoval veškerý hudební život v Domažlicích, zvláště jako komorní hráč i doprovoděč a jako ředitel domažlické Lidové školy umění. Právě Jaromíru Jindřichovi vděčím za všechna rodová data, jenž vypsál z pečlivě vedené rodinné kroniky svého otce Aloise Jindřicha.

Dcera Anna (*1871 Hiršov, † 1954 Domažlice) získala u otce hudební vzdělání, pěkně zpívala, hrála na housle, klavír a varhany. Po absolutoriu učitelského ústavu v Ječné ulici v Praze stala se rovněž učitelkou v Domažlicích. Když vykonala odborné zkoušky z rýsování, kreslení a matematiky, přešla jako učitelka měšťanské školy do Plzně. Zde se provdala v srpnu 1913 za Ing. Františka Hatinu ze Škodových závodů. Když ovdověla, dožívala svůj život v Domažlicích.

Zajímavou životní cestu měla dcera Julie Jindřichová (*1873 Hiršov, † 1966 Straubing, Bavorsko). Již jako čtyřletou si ji vzala na vychování teta Kreibichová. Nakonec se Julinka ujala po nemocných pěstounech Kreibichových (měli v Červeném Dřevě / Rothenbaum obchod a hostinec) této živnosti a vedla ji se svým dobrosrdečným mužem, krejčím a lidovým zpěvákem Pepi Maierem. Kreibichovi mladým manželům Maierovým nechali postavit nový domek. V roce 1946 při odsunu Němců do Bavorska se Maierovi usadili ve Straubingu a tam také brzy potom přesídlil i jejich švagr, učitel Josef Blau. Předposlední dítě z 2. manželství Aloise Jindřicha, dcera Josefa, zemřelo za dva týdny po narození, r. 1874.

Nejmladším sourozencem výše uvedených dětí z druhého manželství byl Jindřich Jindřich, pozdější významný český skladatel a národopisec. Narodil se 5. března 1876 v Klenčí, v popisném čísle 118 (stará škola). Jak je zřejmo z předcházejících údajů, pobýval nejmladší synek klenečských Jindřichů od prvních měsíců svého života v rodinném prostředí, kde se hudbou žilo. Nejen otec a matka, ale i starší sourozenci zpívali a hráli na různé nástroje, a tak i maličký Jindřich Jindřich již jako pětiletý na sebe upozorňuje mimořádným hudebním nadáním, dovede zahrát na dětské housle a na klavír prosté melodie. V devíti letech zasedá poprvé k varhannímu manuálu (na pedály šlapal otec) a brzy svůj zájem rozšiřuje i o hru na další hudební nástroje. Dobře ovládal zejména hru na flétnu, violoncello a na eufonium. A tak již v těchto letech krůček po krůčku rostla Jindřichova hudební vnímavost i jeho základní teoretické a praktické znalosti. Protože jeho otec Alois Jindřich zemřel v poměrně vysokém věku 74 let dne 27. února 1895 v Klenčí a byl na tamějším hřbitově také pochován, a poněvadž i matka národního umělce J. Jindřicha žila téměř plných 90 let († 25. července 1925 ve Lhotě u Nýrska), žil skladatel, nejmladší dítě svých rodičů všechna léta dětství i mládí v šťastné, poklidné pohodě rodinného prostředí a měl proto i v tomto směru všechny předpoklady ke zdravému duševnímu a především hudebnímu vývoji.

Antonín Špelda: Chodsko domov můj. Život a dílo národního umělce Jindřicha Jindřicha. Text z úvodní kapitoly „Rodové kořeny“, s. 7-12. Vydalo Západočeské nakladatelství v Plzni, Plzeň 1975.

Obrázky:

- J. Š. Baar, *Paní komisarčka*, vydání z r. 1936
- *Jindřich Jindřich (1876 - 1967)*
- *Rodný domek Jindřicha Jindřicha* (<http://www.numismatika-ostrava.cz>)
- *Busta Jindřicha Jindřicha v Domažlicích* (<http://cs.wikipedia.org>)